

✠ Pomhaj Bóh

Časopis ewangelskich Serbow

Budyšin, meja 1989

5. čisło · ISSN 0032-4132 · Lětnik 39

Bože słowo za nas

Woni wostachu wobstajni we wučbje japoštołow a w bratrowstwje a we łamanju chléba a w modlenju

Jap. skutki 2,42

Naš reformator Měrcin Luther je nam hłowne tři artikule našeje křesćijanskeje wěry wukładował. W třecim artiklu wo nastaću wěry je prajil: „Ja wěrju, zo ja sam ze swójeho rozuma abo ze swójeje mocy njemóžu do Jezom Chrysta wěrić ani k njemu přińc, ale swjaty Duch je mje přez ewangelij powolał, ze swojimi darami rozswěcił, runje kaž wón cyłe křesćijanstwo na zemi powoła, zhromadźuje a při Jezom Chrystce zdźerži w prawej jenakej wěrje.“

Runje to samsne chce nam scénik Lukaš w hronu za tutón měsac prajić, hdyž wopisuje, kak su jednotliwi čłowjekoj k wěrje do Jezom Chrysta přišli a so po tym ke křesćijanskej wosadze zhromadźili. Hdyž buchu wukřćení, „wostachu wobstajni we wučbje japoštołow a w bratrowstwje a we łamanju chléba a w modlenju“. To tola rěka, zo woni porjadnje Bože služby wopytowachu, tehdom nic w templu, ale w jednotliwych domach. Tam slyšachu rozwučowanje a předowanja japoštołow, wjesołu powěsć wo předowanju a skutkowanju kaž tež wo smjerći a zrowastawanju Knjeza a Zbóžnika Jezom Chrysta. Za najwjace z nich bě to cyle nowa powěsć, kotruž hakle přeni raz slyšachu. Tohodla tež japoštołam pěknye připoslušachu. Džensa wšak tak někotryžkuli swoje zdalowanje wot Božich službow zamołwi prajo, zo to, štož na Božich službach slyši, hižo dawno ně a znaje. Abo wjele młodych konfirměrowanych rjeknje: Nětko je kónce wšeho rozwučowanja w křesćijanskej wěrje, nětko wostajće mje z bibliju, ze spěwarskimi a z Božimi službami na pokoj! My wšak takle njerěčimy abo njemyslimy. Ale je nam přeco wědomo, što nam Bože słowo – hač je slyšimy abo čitamy – přeco znowa prajić chce? Wučba japoštołow kaž tež wšo předowanje Božeho słowa chce nam wotmołwu dać na prašenje: Što a kajki je Bóh Knjez, što je naš Zbóžnik Jezus Chrystus za nas a kajki wuznam ma swjaty Duch za našu wěru a za cyłe křesćijanstwo? Dale so nam w Swjatym pismje powěda, što su čłowjekoj a ludy z Bohom a z Chrystusom dožiwili a nazonili. Nam wšém pak chce Bože słowo ze špihelom być, z kotrehož pomocu spóznamy, „zo je mysl čłowskeje wutroby zła wot młodosće sem“ (Móžj. 1.8), abo kaž w kěrlušu spěwamy: „Štož ja pak myslu, džělam, so prócuju a spěwam, to njej bjez poroka“ (419,6). To rěka, zo smy chudži, hrěšni čłowjekoj, poprawom k wěčneje smjerći zasudźeni. Ale Bože słowo nam tež praji, zo smy přez našu křćenicu a wěru Bože džěci, kiž su kóždy čas a we wšěch wobstejnoscach swójeho žiwjenja w Božimaj

Woni wostachu wobstajni
we wučbje japoštołow a
w bratrowstwje a we łamanju
chléba a w modlenju.

Rys. Nali

rúkomaj, dokoľž „Bóh njeje daloko wot kóždeho z nas“ (hrono za léto 1989). A skónčnje wěmy z Božeho słowa, zo dostawamy přez łamanje chléba, to rěka přez Bože wotkazanje, wodawanje hrěchow a přilubjenje wěčneho žiwjenja w njebieskim kralestwje. To wšitko pak je nam jenož přilubjene, jelizo tež my wobstajni wostanjemy we wučbje japoštołow, we łamanju chléba, we bratrowstwje a w modlenju.

Bože słowo nas tež wučí, zo njeje ničto jako jenički abo sam za so na zemi žiwy, ale zo z nami a wokoło nas, pak w swójbje pak w mandželstwje pak we wosadze pak na wsach abo w městach čłowjekoj žiwi su, a jedyn je wot druhého wotwisny. A z tymi, kiž našeje wěry su, přislušamy k wosadze, takrjec k wulkej swójbje, w kotrejž je Jezus Chrystus hłowa a my, bratři a sotry, smy jeje stawy, kiž so mjez sobu zeńdu abo zetkaja, sebi zhromadnje pomhaja a radža. Čłowjek ze strowej dušu ma žadanje po tajkej zhromadnosći. Bohužel je tajke bratrowstwo w našich wosadach jara žadne, dokoľž nimalo kóždy hlada najprjedy na to swóje a hakle potom na to, štož druhého je, nawopak hač to japoštoł Pawoł w listě na Filipiskich w 2. stawje wot wosadnych wočakuje. Pod wosamoćenjom a samotou čerpja předewšěm stari a zwudowjeni a chori. Jich wopytować, z nimi so rozmołwjeć, jim připoslušać,

to je winowatosć a nadawk křesćijanskich bratrow a sotrow.

Hišće wosebity nadawk za wosadnych je, zo su wobstajni w modlenju. A to je porno čelnej, ertnej abo materielnej pomocy jara wažny nadawk za kóždeho z nas. Ruce stykować a so modlić, to je kóždemu móžno. So wě, zo mamy při modlenju na přenim městnje Bohu džak a chwalbu spěwać. Přičiny za to drje změjemy dosć a nadosć. Zabyć wšak tež njebudzemy, wo naše zajimy, potreby a přeča prosyć. Nihdy pak njezabywajmy to dobroprošenje za swójbnych, za wosadu a cyrkej, za naš lud a kraj, za cyły swět, wosebje pak za chorych a wosamoćenych. Wšak nas japoštoł Jakob wučí: „Próstwa sprawneho zamóže wjele, hdyž je wobstajna, a modlitwa wěry choreho wustrowi. Tohodla modlće so jedyn za druhého, zo byšće wustrowjeni byli“ (w 5. stawje jeho lista). My pak wšě zhromadnje chcemy Knjeza prosyć:

„Tak budzemy so tebi lubić, hdyž wobkručiš nas we wěrje. Ach, njedaj swoje kubło rubić, zdźerž słowo swoje w čistosci, zdźerž sakramentaj swojim swěrnym; daj hnadu, měr a wjesele, daj jednu mysl wšém swojim swěrnym, zo wostanu we jednoće“ (219,6).

J. Paler

✱

Kublanski dzeń 1989

Kaž kóžde léto zeńdžechu so tež létsa zaso ewangelscy Serbj Budyškeho wokrjesa pónđzělu, dnja 20. februara, w 9.30 hodž. na Hornčerskej w Budyšinje. Kublanski dzeń steješe pod hesłom „swědkoj wěry“. Do Božeje služby zwonjachu tutón króć zwony Hodžijskeje cyrkwy z paska.

Liturg a předar bě knj. farar Feustel. Wón wěnowaše so w předowanju „swědčenju wěry“. Njedosaha jenož wukublanje a kmanosć, ale na kóždy pad sebjeprěwinjenje a lubosć. Smy wšitcy swědkoj wěry, hdyž so wšudžom a bjez bojosće k našej wěrje do Jezom Chrysta wuznamy. Jenož ze swojimi mocami tajke wuznaće dokonje njebudzemy. Dóstanjemy pomoc přez swjateho Ducha, jeli wo to prosymy. Tež spěwanje kěrlušow je hižo swědčenje wěry. Nošer tutoho ducha běše basnik P. Gerhardt w mnohich

kěrlušach. Tak prawje zwurazni to na př. jeho kěrluš: Ty dyrbiš Boha žadać, so jemu dowěrić. Na jeho skutki hladać, po jeho pučach hić (kěrl. 669,2).

Po Božej službje nas powita knj. sup. Albert z hronom tutoho léta „Bóh njeje daloko wot kóždeho z nas“. To je slubjenje Boha a plaći tež za nas na tuty kublanskim dnju. Po powitanju zwěsći wón hišće, z kotrych wosadow běchmy sem přijěli.

Dale rozprawješe knj. sup. Albert wo džěle superintendentury. Mjez druhim wo dobrych počahach ke krajnej cyrkwi a k němskej superintendenturje a wo mjenje dobrych ke katolskej cyrkwi. Rozprawješe tež, zo su počahi k Domowinje za nas ew. Serbow wunošne, tak na př. wusyłanje serbskich Božich službow a čisć našeho časopisa POMHAJ BÓH kóždy druhim měsac na 8 stronach.

Rěčeše tež wo ekumeniskim džěle, wo swojimaj wopytomaj w Pólskej a Čěskej, wo serbskim blidze a wo druhich organizatoriskich wěcach.

Po rozprawje superintendentury předstaji nam knjeni Rejslerowa, wudowa fararja z Budestec, na hnujace wašnje „swědkow wěry“, a to swojeho džěda Michała Domašku, fararja w Nosaćicach, swojeho nana Morica Domašku, fararja w Budestecach a swojeho mandzelskeho Bohuměra Rejslera, fararja w Budestecach. Tutón jeje přednošk so hišće wosebiće w „Pomhaj Bóh“ wozjewi.

We wobjedowej přestawce mějachu přitornni skladnosć, so přizjewić za jězbu ze serbskim busom. Je předwidzane, jěć dnja 21. meje do kónčin wočo Wojerec.

Po wobjedze, kiž nam derje zestodza,

dopomni knj. farar n. wotp. Wirth na skutki mnohich swěrných serbskich fararjow, kotřiž běchu čas žiwjenja a zdžěla hišće su „swědkojo wěry“. Jich wšěch naličić njeje móžno, ale cyle wěsće kóždy Serb někotrych z tutech swěrných „swědkow wěry“ znaje.

Knj. farar n. wotp. Lazar tutej ličbje „swědkow wěry“ hišće přiliči přenjeho krajneho biskopa po wójnje, dr. Hugo Hahna. Wón běše nimo toho stajnje přećel malých narodow a tež přećel Serbow, sam pochadžejo z Estniskeje.

Džak so wupraji wšěm, kiž su k poradženju tutoho dnja přinošowali a wosebje knj. sup. Albertej, kiž je iniciator kublanskeho dnja a z tym wjele organizatoriskeho džěla přidatnje ma. Wjeselimy so hižo zas na přichodne zetkanje na serbskim cyrkwiskim dnju w Rakecach. H. B.

Naše nowiny a časopisy před 100 lětami

W Klóštrje widzachmy jutrowničku popoždnu jara wjele serbskich křižeri, kotřiž kěrlušy spěwajo šesć króć klóšter wobjěchachu. Tež běše tam wjele přihladowarjow, mjez nimi wšelacy wosebni knježa, někotři z knježerstwa a ryčerkublerstwa. To zhromadženje móžemy lětsa drje w dobo za přitowanjnje na tón wulki swjędzenski čah džeržeć, kotryž — ze serbskimi křižerjami a serbskim kwasom wuhotowany — srujejo do Jana w Draždžanach na hołdowanje nimo našeho lubeho krala počehnje...

Serbske Nowiny, apryl 1889

Z hole. Něchtózkuli sej žaneje rady njewě, hdyž je sebi škórnje přemačal, kak by je najlěpje zaso wusušil. Stary hajnik, w tajkich wěcach nazhonjony muž, je mi slědowacy srědk poručil. Hdyž sy so přemačane škórnje wuzul, je hnydom poľne sucheho wowsa nasy-paj. Wows mjenujcy wšu wlohu na so čehnje; duž so bórže wša wloha ze škórnjow do wowsa sčehnje. Zdobom pak wows nabubni a tak zadžěwa, zo by so koža stupila a stwjerdnyła. Nazajtra rano wows ze škórnjow zaso wusypaj a jón při wohnju abo blisko wohnišća powjesň, zo wuschnje, zo móžeš jón druhu króć zaso wuzić. Čim sušiši wows je, čim lěpje skutkuje.

Serbske Nowiny, meja 1889

ale tón wulki zaměr žiwjenja, kotremuz wšo druge podrjadujemy. Što je zaměr WASEHO žiwjenja?

Hdyž sće sebi na tute prašenje wotmoľwu dali, potom čitajće prošu w Swjatym pismje, što Jězus k tomu praji. Namakaće to w scěnju Mateja na 6. stawje wot 19. štučki. S. Albert

Wutrobny džak

njeznatemu darićelej za jeho wopor. Njeh Bóh tutón dar, kotryž chcemy po přeću darićela wuziwać, runje tak žohnuje kaž darićela.

Akcija pod znamjenjom pokuty

Němski wuraz „Aktion Sühnezeichen“ su zawěsće mnozy hižo słyšeli. Što pak to poprawom je, wjele ludži njewě.

Akcija pod znamjenjom pokuty bu 1958 přez namoľwu prezesa dr. Lothara Kreyssinga založena.

Zmysl

Přez Jězusa Chrystusa je za nas wujednanje móžne. Zmysl akcije pod znamjenjom pokuty ma być, zo poselstwo wujednanja w našim wobswěće zwoprawdžimy. To pak budžetaj přeco jenož nastork a znamjo.

Nadawk

Ze skutkom wopora a lubosće chce akcija wujednawać mjez němskim ludom a wonymi ludami, kiž su pod nacizmom čerpjeli, tute wo wodaće prošo. Akcija chce z tym dale spěchować wujednanje mjez rozdwojenymi křesćanami a susodami.

Přeprošuje bjez rozdžěla narodnosće a wěrywuznaća wšitkich, wosebje młodych ludži, k džělu w lěhwach do tu-

Serbske blido přeprošuje wšitkich zajimcow na přednošk *Arnošta Kowarja* wo serbskich wupućowarjach do zamórskich krajow dnja 22. meje 1989 w 19.30 hodž. do Budyšina na Michaľsku faru.

La naše džěći

Sławne serbske psy

Wy měniće, zo tajke nimamy? Zo psy docyła njemóža sławne być, ale jenož ludžo? To njetrjechi, dokelž jednoho sławneho psa zawěsće kóždy šulske džěćo znaje: Rěkaše Lajka, bě ze Sowjetskeho zwjazka a lečeše prjedy hač přeni čłowjek cyle sam z raketu do swětnišća. Mam prawje, zo sławnu Lajku znajeće?

A naše sławne serbske psy? Znajmjenša třoch mamy: Jedyn rěkaše Mopl, tamny Pusij a třeci Lui. Moplowa psyča hěta stejěše před někak 80 lětami we Worklecach; Pusij bě wo něšto młódsi, wón bě před něhdže 70 lětami w Njehornju žiwy; Lui pak je psyk našeho časa, jeho wobydlenje je měščanski wysokodom. Mopl, Pusij a Lui drje njejsu z raketu do swětnišća lećeli, ale tola su tak sławne, zo je so wo kóždym cyła kniha napisala.

Čehodla su Mopl, Pusij a Lui tak sławne? To wam njepřeradžu. Štóz chce to wědžeć, njeh sej k přichodnym narodninam abo k hodom skaza knihi „Michaľ wjedže Mopla do cuzby“, „Mój přećel Pusij“ a „Malko a pos Lui“. Potom zhoniće, čehodla su Mopl, Pusij a Lui sławne serbske psy. T. M.

Hač je to jedyn z naspomnjenych psow?

Prispomnjenčko

Přede mnu leži kartka, na kotrejž stej napisane: „Žiwy być rěka zaměr měć.“ To čitajo so prašam: Kotry zaměr drje je měnjeny? Myslu při tym na jednoho, kiž mi radžeše, po jeho zasadze žiwy być, kiž rěkaše: Hdyž něšto činić nochu, potom stajnje praju, zo to njemóžu, a potom njetrjebam to činić. Je to zaměr žiwjenja, bjez wulkeje pró-

cy žiwy być? Abo myslu na tych, kiž so skoro přez swoje mocy prócuja, zo bychu sebi někajku drohu wěc (kiž maja druzy za dospołnje njetrjebawšu) kupić móhli a z tym pokazali, kak daloko su w žiwjenju přišli? Móžu tu hišće druge přikłady mjenować, ale mi njeńdže wo dospołnosć. Čcu so mjenujcy WAS prašeć: Što je zaměr Wašeho žiwjenja? A njeměnu z tym małe zaměry za přichodne dny abo tydženje,

a wukraja. Su to najwšelakoriše lěhwa, wotměwace so w lěcu kóždého lěta.

Lěhwa

Na lěhwach akcije smě so kóždy wobdźělic, kiž je starobu 18 lět docpěl. Wuwzaća su młodzinske lěhwa, w kotrychž so šesnaće- do wosomnaćelětni zetkawaja. Štóz nima telko dowola, tomu poskića tyždenske lěhwa.

Skoro na kóždym lěhwje wobdźěla so wukrajni hosćo, wosebje z našich susodnych słowjanskich krajow.

W lěhwach dźěla dźesać do pjatnaće ludźi, kotřiž so do toho zwjetša njeznaja. Tući zrostu k zhromadnosći nic jenož při dźele, ale tež w swobodnym času. Zhromadne modlenje, wulěty, spēwanje a rozmołwy su runje tak wažne kaž dźelo.

Wšelake městna lěhwow

Dźelo w diakoniskich a karitatiwnych domach, na wopomnjenskich městnach (nědyše koncentraciske lěhwa), we wosadach a na židowskich pohrjebniščach zrozumi akcija pod znamjenjom pokuty jako rozšěrjenu službu za měr. Terminowe plany so w januaru za běžne lěto rozesćelu.

Štóz je so hižo jónu na lěhwje w tukraju wobdźělic, smě so za dalše lěta za wukraj přizjewić. Kóžde přeće drje so njehodži hnydom spjelnić, štóz pak rěć druheho ludu trochu rozumi, ma tola wjetše šansy. Lětsa poskića so 22 wšelakich dwutyždzenskich lěhwow w NDR, dwě w LR Pólskej a tři tyždenske lěhwa w NDR.

Sam wobdźělu so lětsa na dwutyždenskim lěhwje spočatk awgusta w Gop-

elnje pola Drježdžan. Naš nadawk budźe, ryć hrjebju za wodowód pitneje wody tam, hdžež njehodži so technika zasadić.

Hódnoćenje dźěla

Dźelo skupinow akcije pod znamjenjom pokuty bywa chwadne a je na kóždy pad trěbne dźelo.

Lěta dołho hižo dźěla akcija na židowskich pohrjebniščach. Židža sej tute městna jara waža, njemóža pak sami wšo wjace prawje hladac. Loni podźělachu na tutech pohrjebniščach tež skupiny SNM. Budźe tale zwólniwosć wobstajna?

Wobdźělnica lěhwa we Wařawje rozprawješe z twarnišća dźěćaceje chorownje: Posledni dzeń přindže samo naraz minister za strowotnistwo LR Pólskej, zo by so za zdokojane dźelo wutrobiće podźakował.

Zhromadnosć

Zo by so zhromadnosć mjez darićelimi, wobdźělnikami lěhwow a přećelimi akcije zmóžniła, rozesćelu so měsacnje listy. Wobsahuja načasne temy, duchowne rozpominanja a rozprawy wo akciji.

Zetkanja

W poslednich dnjach decembra zetkawaja so wobdźělnicy lěhwow a přećeljo akcije pod znamjenjom pokuty k swojemu lětnemu schadźowanju. Posledni raz zeńdžechmy so wot 27. do 29. decembra 1988 w Berlinje. Wodźaca tema tutech dnjow bě: Židža a Swjaty kraj. Bě wobwliwnjena wot ročnicow pogromoweje nocy (50 lět) a založenja

stata Israel (40 lět). K tomu přeprasy sej akcija hosći z tu- a wukraja. Mjez nimi běchu direktor instituta Martina Bubera, knjez Kalman Yaron (Jerusalem), dr. Salman Falah (Jerusalem), wyši rabbiner dr. Ódón Singer (Budapest) a rabbiner Marcel Marcus (Bern).

Ale tež pólskich hosći tam mějachmy, a jako Serb so derje z nimi zrozumich a jim, tak daloko kaž bě mi to móžno, tołmačach. Na lětušim zetkanju w decembru budźe tema zawěsće wobwliwnjena wot 50. ročnicy nadpada na Pólsku. Sym sej wěsty, zo budźe to zaso jara zajimawe.

Serb a akcija pod znamjenjom pokuty

Kak so našemu ludje w času nacionalsocializma zeńdže, kóždy wě. A runje my, kotřiž smy mjez Němcami žiwi, móžemy wujednanje spēchowac. Hižo z tym, zo so rěčnje dorozumimy z druhim słowjanskim ludom, dopomhamy zhromadnosći mjez Němcami a słowjanskimi hosćimi w lěhwach kaž na zetkanjach.

Štóz chce wjace wo akciji pod znamjenjom pokuty wědźec abo so na jednym z lěhwow wobdźělic, njech pisa na: Aktion Sühnezeichen – Fachverband des Diakonischen Werkes Auguststraße 82 Berlin, 1040

Štóz pak nechce hnydom tam pisać, tomu rady na prašenja wotmołwu a material wo akciji poskiću.

Pjenježny wopór za akciju pod znamjenjom pokuty móžec na konto 7199–51–13427 přepokazać.

Rafael Ledźbor, Nowoslicy

Jan Pawoł Křižan – 3 mojego žiwjenja

(3)

Naša jědź, pasenje kruwow a pražy

Mějachmy dwě dźowce a štyrjoch čeladnych, při čimž běštej dwě z tuteju městnow zwjetša wot bratrow wobsadźenej. Hłowne blido bě čeladne blido. Při nim jědźachu ze zhromadneje šklě nan, dźowce, čeladni a synojo, kiž běchu šulu wuchodźili. Při tutym blidze bě wosom městnow. Bě česć, za tutym blidom směć jěsć, a za nim sladžeše wšo wosebje derje. Doniž njeběch student, sym w prózdninach stajnje za tutym blidom jědł. W tamnym rózku stwy steješe hišće dalše blido. Za nim jědźachu dźéd, mać, kiž zwjetša ani chwile k tomu njeměješe, a mjeńše dźěci, kóždy z wosebiteje šklě. Jako běch student, „ponižichu“ mje k jědźi za tutym blidom.

Što smy to jědli? Rano mějachmy mlokowu poliwwu a w kropje muku, k wobjedej jědź ze zeleniny, kisykał a w lěcu město toho solotej a potom wuzběrane mloko (zwara), k wječeri mějachmy přihrěwane bėrny a mlokowu poliwwu. Po jědźi smědžeše sej kóždy hišće telko chłěba wotkrać a z butru pomazać, kelkož chcyeše. Zeleninowe jědže běchu: krupički, hróch, nudle, hejduš, jahły, bėrnjace kulki a podobne. Mjaso mějachmy jenož njedźelu. Jako přeni smědžeše wotročk swoju lžicu do šklě tunknyc. Dopolndnja a popoldnju sydachu butrowe pomazki a kofej, na žnjach k tomu hišće piwo a palenc. Jědź bě jara sytna a strowa. W swojej pensiji mějach husto čeze z požíwanjom. Lědma do běch na prózdninach doma, so wone zhubichu.

Dźěla njebě ženje přemalo. Džese jedne do druhého wot rano w štyrjoch hać do wječora w sedmich. W zymje, hdyž bě wšo wumłóćene, stawaše so hakle w pjećich, za to bě w lěcu hakle we wosmich swjatok, a syno syc chodžeše so hižo rano w dwėmaj. My dźěci hižo w šulskich lětach sobu pomhachmy, wosebje na žnjach. Kóždu sobotu dyrbjachmy sobu młóćic. Wo pasenje kruwow mějachmy so cyle sami starać. Kóžde popoldnjo po žnjach čėrjachmy skót na pastwu, na pola a luki. Hakle po kermuši, potajkim spočatk nowembra, z tym přestachmy. Mějachmy tute dźelo rady. Móžachmy při tym suchu trawu, drjewo a bėrnjace zelo palić. Hdyž bě dalše stado w bliskosći, dachmy dwě kruwje přećiwu sebi wojować, wjeselachmy so, hdyž z hłowomaj do so storkaštej a so bodžeštej, a na dobyćerku běchmy hordži. Na skłudnych kruwach jěchachmy. Jara kedźbować pak dyrbjachmy, zo so kruwy na šćernišćowym dźećelu njepřežeru. Při pasenju druhdy smjerćjara zymu mrějachmy. Ale rjenje to tola běše. Wosebite wjeselo nam bě, hdyž z dołhim křudom na krótkim kiju tak wótre kaž móžno praskachmy.

W lětach mojego dźěćatstwa chodžeše so we wsy, hdyž bě wšo wumłóćene, hišće na pražy. Bě to tak, zo dźowki z Rjenčec kubła jedyn tyžden k nam a naše druhu tyžden k nim chodžachu. Po wječeri so z předženjom započu. Dźowki powědachu při tym wjele starých bajkow. Dopomnju so hišće na holcu z Rjenčec kubla, kiž móžeše wubėrnje powědać. Na tajkich wječorach chychmy my dźěci na kóždy pad de-

leka wostać. Staršej wostaštaj přeco deleka. Bě to tež trjeba, dokelž so druhdy někotři čeladni přelčam pídružichu a je potom domoj přewodžachu. Pražy po času cyle zańdžechu, wšak so tež předženje wjace njewuplaci. My dźěci pak smy w swobodnym času hišće wjele přadli. Jenož cyle drobne dźelo nam prašć njedachu, to smědžeše jeniće dźowka.

Hać do lěta 1866 mějachmy we wsy korčmu, burja do njeje ženje njehodžachu a čeladny w tyždenju tež nic. W zymje chodžeše čeladź po wječeri spać. W lěcu zetkawachu so čeladni husto při muri wosrjědž wsy, zo bychy bjesadowali, trubku wukurili a sej někotre kusy na harmonice naposkali, wšako zwjetša jedyn z nich we wsy tute wuměłstwo wobknježeše. Wšudže běchu strowe poměry. Rěć bě wězo ryzy serbska. Němske słowo za cyły tyžden njeslyšachmy.

Njedźelu běchu nimale wšitcy we cyrkwi. Čeladni a my wjetše dźěci běchmy tam bjez wuwzaća. Žony so wotmėnjachu. Kóždy měješe swoje město w cyrkwi, a wone njesmėdžeše prózdne wostać a njewosta tež prózdne. My šulske dźěci sydachmy na šulerskej łubi. Jónu so mi kemši njehaše, a pokazach nanej roztorhane póduše swojich škórnjow. Tola jeho wotmołwa bě: Hdyž běchu wčera hišće dobre dosć, tak su to tež hišće džensa.

We woprawdźitej serbskej drasce hižo ničto njehodžeše. W přnich lětach mojego dźěćatstwa drje chodžachu paćerske holcy hišće w bělej kapičce z wokrúšom wokoło šije na konfirmaciju, ale hewak wobsteješe žónska serbska drasta w tym, zo mějachmy rubiško na hłowje a zo w zymje wulki kabat nošachu. Tola na swjedženjach běše drasta hišće ryzy serbska. Naša mać měješe a trjebaše jako swjedžensku dra-

stu jenož svoju serbsku a w njej bu tež pochowana. Łóšt, so němsce drascić, šerješe pak tehdy hižo w někotrych hłowach. Tak mějachmy srěncu, kotraž bě hewak dobra, jenož zo so trochu wopičeše. Wona sej raz wotmysli, zbudzić wosebite wobdźiwanje. Wupožči sej wot jedneje ze Šćiječanskich žnow (Fredźneje) žolty šat, kiž bě cyle po němskim wašnju zešity, staji sej njedźelski kłobuk tuteje žony a poda so tajka do cyrkwyje a tam k swojemu městnu. Z toho nastaja tajke rozhorjenje, a ludžo so jej tak jara smějachu, zo sej tutón dzeń ani njezwěri k jědźi přińc. Holca měješe hišće dohdo pod wusměšowanjom ćerpjeć. přel. T. M.

Předstajimy

Přez sobuskutkowanje na Serbskim cyrkwiskim dnju w Hodźiju 1988 a přez hudźbne sobuwuhotowanje serbskich wusyłanjow w rozhłosu znajeće mje, při wšěm pak chcu so hišće bliže předstajić.

Rěkam Christfried Baumann a pochadzam z jednoreho staršiskeho domu. Hudźbnu wobdarjenosć drje sym wot woběju staršuju namrěl. Hižo zahe wuknjach pola swogeho kantora w ródny mjesće Planitz, wokřes Zwickawa, na harmoniumje hrać, potom na byrglach a bórze, hišće w času šule, zastupowach našeho kantora na byrglach. Jeho přikład a jeho hudźbne dźěło pohnu mje, cyrkwisku hudźbu studować. Tuž džech na cyrkwisku hudźbnu šulu do Drježdźan, pozdžišo do Halle a dóstach w l. 1963 kantorske městno w Glashütte (Rudne hory) připokazane. Po 13lětnj dźělawaosći tam přińdžech do Budyšina do Michalskeje wosady. Běch sej wědomy, zo budu so tež za serbske cyrkwiskohudźbne potreby zasadźować. Nimo serbskich Božich službow su wjerški, kaž na př. Serbske cyrkwiske dny, a přeni, kiž dožiwich, bě w l. 1977. Dožiwjenje za mnje bě tež poswjećenje pomnika při Michalskej cyrkwi 1983 abo natóčenje serbskeje cyrkwiskeje hudźby w rozhłosu. Tež za festiwale serbskeje kultury běchu a su hudźbne zarjadowanja planowane. Tu spytam pisanu měšecnu najwšelakorjšich skupinow předstajić: solowy a chórowy spěw, instrumentalnu a tež dujersku hudźbu. Bohužel je přemało ewangelskeje serbskeje hudźbneje literatury. Spytam originalnu literaturu namakać.

Tohodla apeluju na was: Sym dżakowny za kóždy pokiw z melodijemi abo tekstami, kiž přińdu ze serbsko-ewangelskeho wobtuka. Kaž snano hižo wěsće, je so najwjace dźělow serbskeho ewangelskeho kantora K. A. Kocora w korčmje w Ketlicach, hdžež so chórowe proby wotměwachu, bohužel spalilo.

Přichodnej předewzaći stej matineja 4. junija w Michalskej cyrkwi při składnosći VII. festiwala serbskeje kultury a 18. junija na Serbskim cyrkwiskim dnju. Štóž chce rady ze spěwom abo instrumentom sobu skutkować, je na proby wutrobnje přeprošeny. Ch. B.

POWĚŚĆE

Bukecy. Swoje 85. narodniny móžeše 9. měrca bratr Maks Chěžnik z Rachlowa pod Čornobohom swjećić. Wón bě wjele lět cyrkwinski předstejer našeje wosady. Wón je wědomy Serb, a w jeho swójbje je so stajnje serbsce rě-

čalo. Jeho mandźelska je před něšto lětami před nim na Božu prawdu šla, a wón je nětk žiwy hromadže ze swojej dżowku. Wuzběhnyć ma so, zo je bratr Chěžnik dżensa hišće aktiwny pozawnist. Wón pjatk wječor porjadnje zwučowanske hodźiny w Bukecach wopytuje a tež na kemšach a při jubilejach sobu piska. Wón je w lěće 1924 pozawnowy chór tu sobu založil a je potajkim přez 65 lět jeho aktiwny člon. Wón tež dżensa hišće porjadnje serbske Bože služby pola nas wopytuje, runje tak serbske cyrkwiske a kublanske dny. Pomhaj Bóh rady čita. Za to wšo sluša jemu naš najwutrobniji dżak! Bóh žohnuj jeho dale w jeho wysokej starobje! G. L.

Ewangelska słowjenska cyrkej

Tu so jedna wo najstaršu luthersku cyrkej w Juhosłowjanskej. Jej rěkaju „Ewangeličanska cerkw A. v. v. SR Sloveniji“. K njej sluša něhdže 20 000 stawow w 10 wosadach z filialemi w Prekumurje. Tak rěka krajina po mjezach mjez Juhosłowjanskej a Awstriskej na jedneje stronje a Madžarskej na druhej stronje. Ale tež bóle nutřka w kraju stej wosadze w Ljubljanie a w Mariborje. Sydło cyrkwiskeho wjednistwa je w Murskej Soboće ze seniorom Ludvikom Novakom na čole Woni maja 8 fararjow, mjez nimi duchownku, a tež lajskich předarjow. Teologoj studuja w Bratislavje (ČSSR). Kemšaca rěč je słowjensćina, serbsćinje jara podobna. Měsačnje so wudawa wosadnik „Ewangeličanski List“. W nabožinjce wužiwa džeći „Věrověnu knjigu“. Stare cyrkwe móžachu nětk wobnowić. Znowa natwarili su jednu cyrkej a wosadny dom a tež wuhotowali nowu rjanu žurlu. To je so wšo stało z wulkimi woporami wosadnych, dokelž cyrkej po 1945 žanoho swojstwa wjacje nima. Ale tež lutherski swětowy zwjazk a Gustawa Adolfowy skutk stej jich podpěraťoj. Woni maja tam porjadne Bože služby a druhe cyrkwiske zarjadowanja a tež kublanske časy. My jako ewangelscy Serbj čujemy so z bratrami a sotrami samsneje wěry, narodnosće a podobneje rěče zwjazani, wosebje dokelž so tež wo mjejšinu jedna.

(Po „Lutherischer Dienst“ č. 3/88 – G. L.)

Pólska: Při přiležnosći modlenskeho tydženja za jednotu křesćanow je přeni raz w stawiznach lutherskeje cyrkwyje w Pólskej primas Pólskeje, kardinal Jozef Glemp, dnja 22. januara w lutherskej cyrkwi předował. Wjele lět hižo so wotměwacy modlenski tydzeń pod patronatom Pólskeje ekumeniskeje rady je kardinal Glemp wužil, dopomnić kežbliwje na karitatiwnu kooperaciju mjez pólskim episkopatom a člonskimi cyrkwami Pólskeje ekumeniskeje rady spočatk wosomdzesatych lět. Wo dalšim ekumeniskim wuwicu w Pólskej kardinal ničo njerjekny. W swojim předowanju rozprawješe kardinal Glemp wo ekumeniskich zetkanjach z Lutheranam w Šwedskej a Norwedskej kaž tež z anglikanskimi křesćanami we Wulkej Britanskej a Irskej.

Wobkedźbowarjo posudžuja wopyt kardinala w lutherskej cyrkwi swj. Trojicy jako historiski podawk, wot kotrehož so nowe impulsy w zhromadnym dźěle wočakuja. Připódlu drje měješe tutón wopyt pomhać lětuše pućowanja bamža do skandinawiskich krajow přihotować.

Lutherscy křesćenjo so nadźijeja, zo wopyta bamž Jan Pawoł II. při swojim přichodnym wopyće Pólskeje we War-

šawje tež luthersku cyrkej. Wotpowědne přeprošenje, kiž je so nětkole w přítomnosći kardinala wobnowilo, je bamž wot prezidija Pólskeje ekumeniskeje rady hižo při swojim poslednim wopyće dóstał.

Jězus wo Iranje

My smy w poslednim času wjele wo Iranje zhonili. Ja myslu při tym na dołholětnu wójnu z Irakom a nětčiše prócowanja wo měr. Iran je islamski stat. Někotři křesćenjo, wosebje katolikojo, tam bydla a su tež zjneseni. Woni maja samo křesćanske šule, wězo z nabožinu. Ale prawe rozwučowanje džeći we wěrje ma swój špak. Woni smědža po statnym wukazu Jězusa jenož wučić jako profetu, nic jako Božeho syna. „Issa“, kaž tam rěka syn Mariny, sluša w islamskej nabožinjce jenož k ličbje 124 000 profetow, kiž su živi byli a skutkowali do Mohamedskeho časa (570–632). Jeho wumóženja na křižu, jeho zrowastawanje, jeho bójske wašnje so wotpokaza, a je tež zakazane, džeći tak wučić. Štóž tola čini, staji so před islamske sudnistwo a so pochosta. Kajke konflikty to za křesćanskich duchownych a katechetow ze sobu přinješe, móžemy sebi derje předstajić.

(Po „Begegnung“ 1/89 – G. L.)

Přeprošujemy

4. 5. 1989 – Bože spěće

9.00 hodž. kemše w Bukecach (G. Lazar)

7. 5. 1989 – 6. njedźela po jutrach

8.30 hodž. kemše w Minakale (Feustel)

10.00 hodž. kemše w Budyšinje na Michalskej (Albert)

14.00 hodž. kemše w Budestecach (Malink)

14. 5. 1989 – 1. dzeń swjatkow

10.00 hodž. kemše z Božim wotkazanjom w Husce (G. Lazar)

15. 5. 1989 – 2. dzeń swjatkow

8.30 hodž. kemše w Njeswaćidle (Feustel)

9.00 hodž. kemše z Božim wotkazanjom w Rakecach (J. Lazar)

10.00 hodž. kemše w Budyšinje na Michalskej (Albert)

21. 5. 1989 – Swjata Trojica

8.30 hodž. kemše z Božim wotkazanjom w Poršicach (Malink)

10.00 hodž. kemše w Hrodzišću (Malink)

10.30 hodž. kemše we Wóslinku (Albert)

22. 5. 1989 – pónđzela

19.30 hodž. serbske blido přeprošuje na Michalsku faru do Budyšina (hlej nawěšk na 2. stronje)

28. 5. 1989 – 1. njedźela po Swjatej Trojicy

11.25 hodž. nutrnosć w rozhłosu

4. 6. 1989 – 2. njedźela po Swjatej Trojicy

10.00 hodž. nutrnosć w Budyšinje na Michalskej (Albert)

11.00 hodž. matineja ze serbskeje hudźby w Budyšinje na Michalskej

Pomhaj Bóh, časopis ewangelskich Serbow. Rjaduje Konwent serbskich ewangelskich duchownych. – Ludowe nakładnistwo Domowina, Budyšin, Sukełnska 27. Redaktor a skazanki: sup. Siegfried Albert, Serbski kěrchow, Budyšin, 8600, tel. 4 22 01. – Lic. č. 417 Nowinarskeho zarjada pola předsydy Ministerskeje rady NDR. – Čišeć: Nowa Doba, čišćernja Domowiny w Budyšinje (III-4-9-632/89) – Wuchadźa jónkróc za mjesac. Přinoški a dary na konto: Sorbische evangelische Superintendentur Bautzen, Sp. Bautzen 4962–30–110. – Index-Nummer 32921